

Бял щъркел *Ciconia ciconia*

Описание на вида

Един от видовете, които образува най-многочислени ята през прелета (до 50 000 индивида). Есенния прелет започва относително рано (първи забележими пикове около 18 август). След първата деседневка на септември количеството рязко спада. Пролетната миграция е също с няколко пика (като започва от последните дни на февруари и се проточва до първите дни на юни. След м. май мигриращите птици са вероятно неполово зрели), но количеството на птиците в ятата е значително по-ниско.

Преминават от 300 до 400 км (средно) на ден когато са над територията на нашата страна. Полетът е от 100 до над 500 м. Въпреки че е типично рееща птица и дневните пикове са през обедните часове, многократно е наблюдавано предвижване (с махов полет) на птици рано сутрин след съмване и вечер почти по мрак. Птиците избират за спане крайнини на гори, групи или единични дървета в открити места или дървета в селища, за спане. Редовно загиват птици, по време на почивка върху стълбове на електропреносната мрежа.

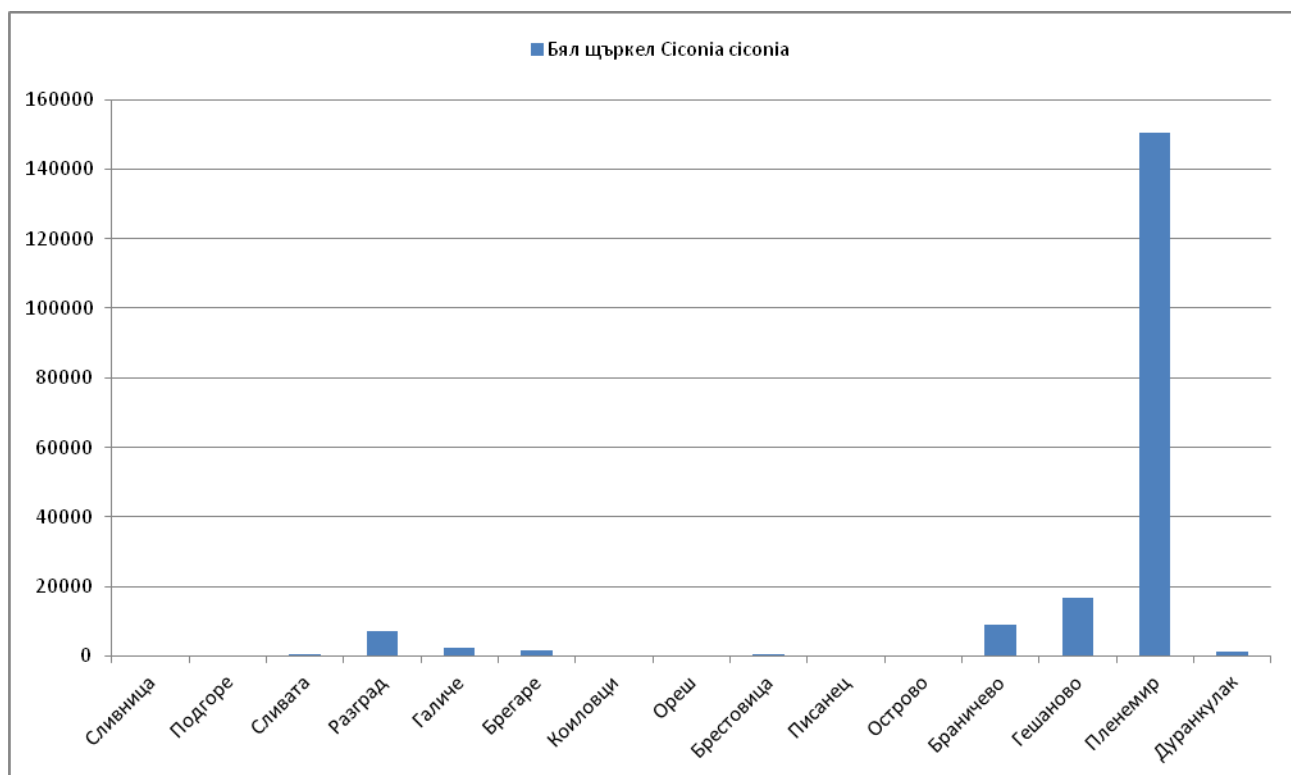
Прелет – добре изразена „фуния“ над нашата страна с най-тясна част около Бургас. Отсечката с. Мадара – Синдел е една от най-често пресичаните линии на север се разширява значително. При западни ветрове в периода на миграция, голяма част от щъркелите са принудени да летят на самата брегова граница (примерно веднъж на 4-5 години).

За почивка и хранене кацат в територии и между перките на ветроенергийни паркове при което опасността от сблъсък при излитане или кацане е твърде висока.

Визуално проучване на дневната миграция

Численост и фронт на миграцията през Северна България

По време на есенната миграция 2011 г. са установени да прелитат 208084 индивида, от които 190256 са наблюдавани на постоянните наблюдателни точки и 17828 – на временните наблюдателни точки. Това представлява 44% от прелитащата популация на вида по западно-черноморския прелетен път Виа Понтика. Почти всички наблюдавани птици са преминали на наблюдателната точка Пленимир в централната част на Добруджа, и по-малка част – на двете наблюдателни точки в Западна Добруджа – Гешаново и Браничево. В Дунавската равнина най-голям брой щъркели са регистрирани при наблюдателна Разград, Галиче и Брегаре. На наблюдателна точка Подгоре са регистрирани само 2 мигриращи бели щъркела. Това разпределение показва значителна локализация в миграцията на вида над Добруджа, но също така показва, сравнително интензивна миграция в западната част на Дунавската равнина между селата Разград и Брегаре. Докато за Добруджа бе известно, че най-значителната част от белите щъркели мигрират от там, то установения миграционен път през западната част на Дунавската равнина не бе известен.

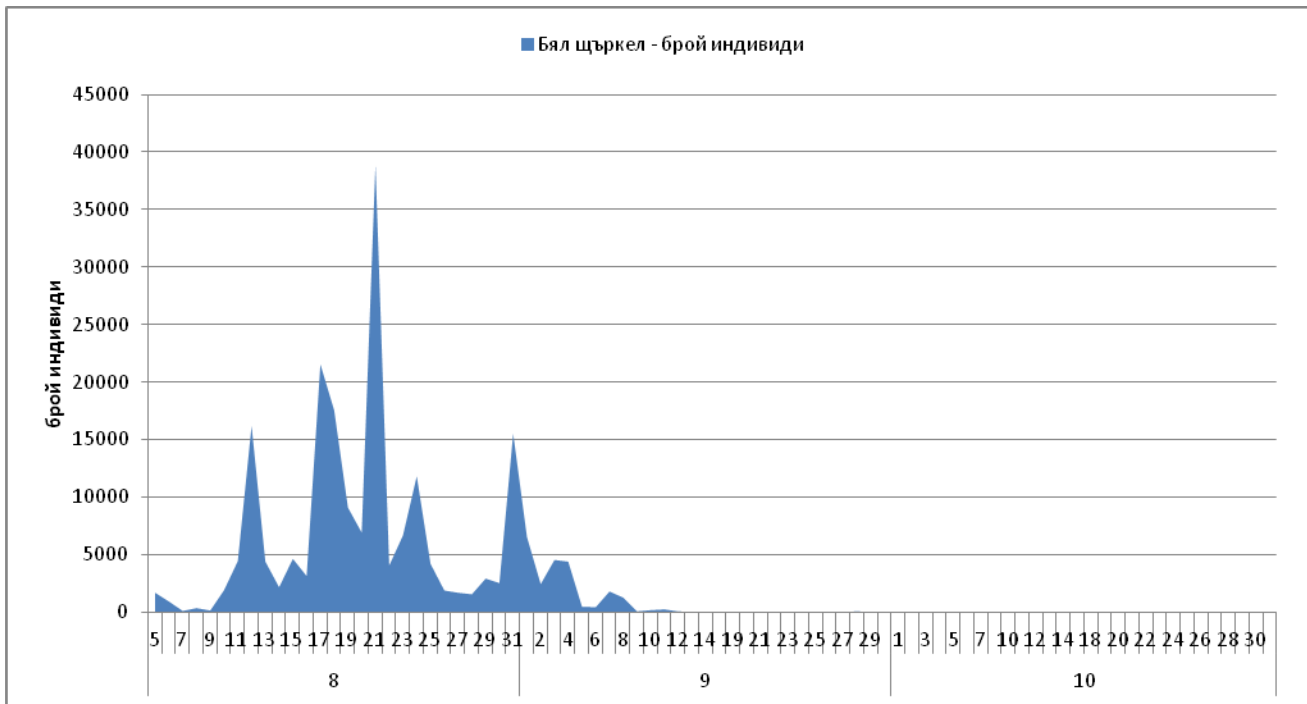

Фигура 25. Фронт на миграцията на белия щъркел през Северна България през есента на 2011 г.

Интензивност и динамика на прелета на вида в периода на изследването

Сезонна динамика

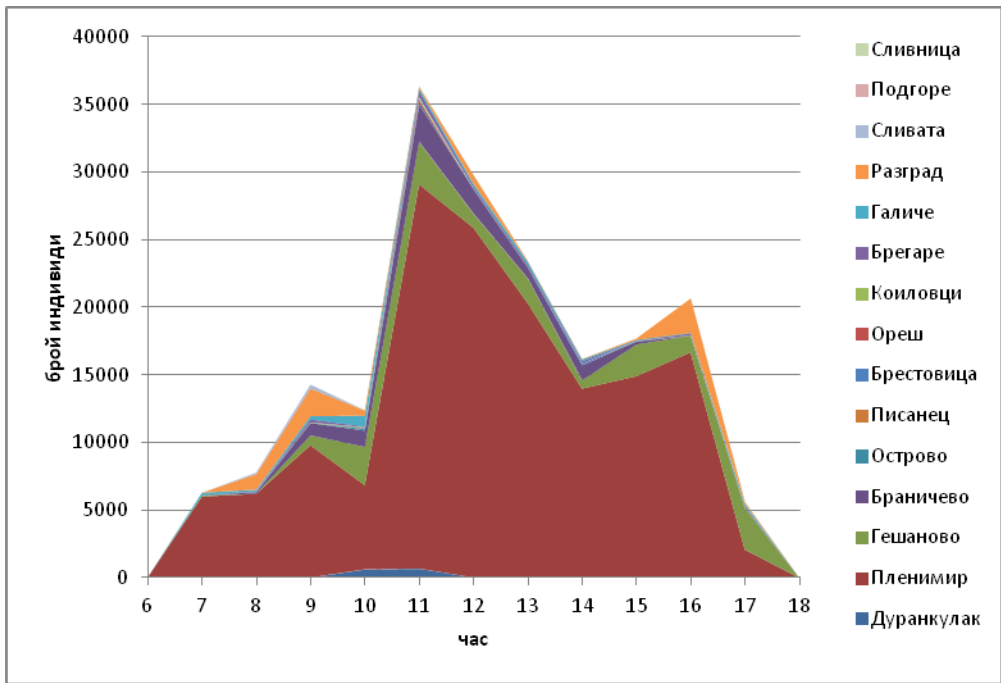
Основната част от белите щъркели са преминали над района на проучване през август – 186301 индивида. През септември са преминали 22177 индивида, а през октомври – 5 индивида. Най-рано черни щъркели са регистрирани на наблюдателните точки Пленимир (1652 индивида), Дуранкулак (6 индивида), Браничево (1 индивид) и Разград (1 индивид) на 5.8.2011 г., а най-късно са наблюдавани на 29.10.2011 г. – 2 птици на наблюдателната точка в Дуранкулак. Максимална дневна численост е отчетена на 21.8.2011 г. на наблюдателната точка при село Пленимир – 25344 индивида. На тази дата е регистрирана и максималната дневна численост на прелетелите бели щъркели над Северна България – общо 38877 индивида. Това е основния пик в числеността на мигриращите бели щъркели. Първия пик в числеността е регистриран в началото на август (12.8.2011 г.), когато са регистрирани 16171 индивида да прелитат през Северна България, основно през наблюдателните точки Пленимир, Дуранкулак, Гешаново, Разград и Браничево. Последния пик в числеността на белия щъркел е регистриран на 31.8.2011 г., когато над проучвания район в Северна България са прелетели 15498 индивида. Те са прелетели само на три от наблюдателните точки – Пленимир, Гешаново и Браничево. Първите два пика в прелета на белия щъркел съвпадат до голяма степен с установените пикови числености в миграцията на вида от предходни години. Последният пик за 2011 г. обаче регистриран около 6 дни по-рано от обичайното време, установено през предходни години. Важно е да се отбележи, че на една от временните точки за наблюдение на миграцията – Росеново, разположена на около 15 км западно от Пленимир, са регистрирани да прелитат 16472 бели щъркела само за трите дни, когато са извършвани наблюдения на тази точка в периода между 21 и 23 август 2011 г. В същото време на временната наблюдателна точка Преселенци, разположена на около 15 км източно от Пленимир за същия период са установени 1087 бели щъркела. За същия период на постоянните наблюдателни точки Дуранкулак и Гешаново са наблюдавани минимален брой прелитащи бели щъркели, а на наблюдателната точка при село Сърнино (разположена между наблюдателните точки Дуранкулак и Преселенци) са преминали 140 индивида. Това показва, че през периода на най-интензивния прелет на белия щъркел в Добруджа, основният миграционен поток през есента на 2011 г. е концентриран в района между село Преселенци и село Росеново.

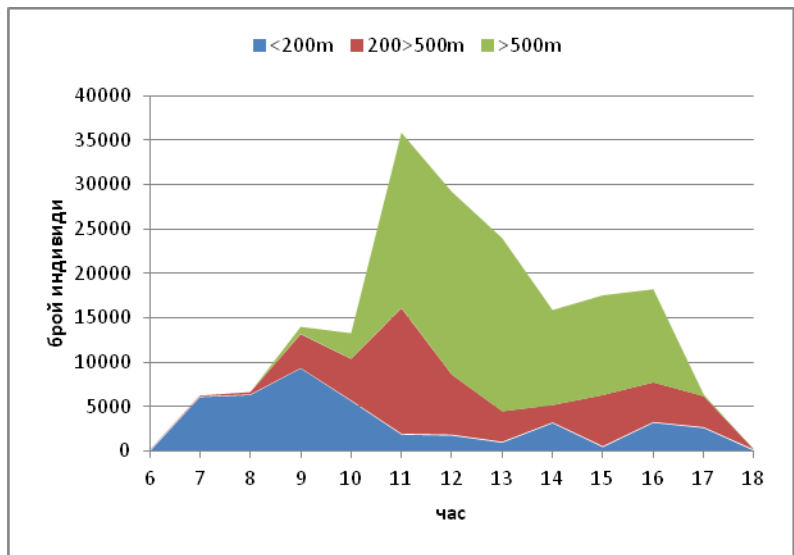
Фигура 26. Сезонна динамика на прелета на белия щъркел през есента на 2011 г.

Дневна динамика

На базата на наблюденията на белия щъркел на всички 15 наблюдателни точки може да се заключи, че най-голям брой птици прелитат изследвания район на Северна България в периода между 11 и 17 ч., като в ранните сутрешни часове до 10 ч. са регистрирани по-малък брой птици (фигура 27). Въпреки това още от 7 ч. сутрин са прелетели над 5000 индивида. Характерът на дневната динамика на вида се определя основно от дневната динамика на прелета на белия щъркел в района на село Пленимир, където са преминали основната част от птиците.

Фигура 27. Дневна динамика на прелета на белия щъркел през есента на 2011 г.

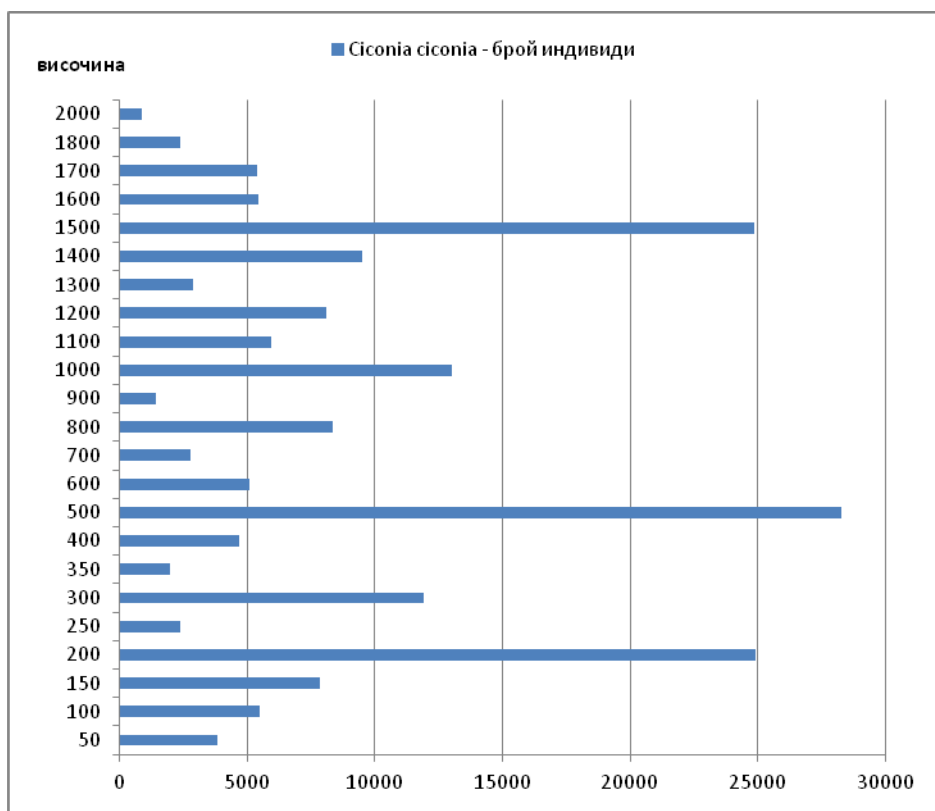

В сутрешните часове повечето бели щъркели летят на височина под 200 м. След 10 ч обаче голяма част летят на височина над 200 м, като между 11 и 17 ч повечето птици летят на височина над 500 м.

Фигура 28. Връзка между дневната динамика на прелета на белия щъркел и височината на полета по време на есенна миграция 2011 г.

Височинно разпределение на прелитащите реещи птици

По време на есенната миграция 2011 г. в Северна България белите щъркели са наблюдавани да прелитат на височина от 3 м. до 2000 м, като най-много птици прелитат на височина около 200 м, 500 м и 1 500 м. (фигура 29). На практика 50% от белите щъркели са прелетели на височина над 500 м, 26% - на височина между 200 и 500 м и 22% - на височина под 200 м. Привидно ниския процент птици, прелитащи на височина под 200 м се отнася за близо 42000 птици, което е на практика 10% от прелитащата популация на вида по западно-черноморския прелетен път. Тези птици не са разпределени равномерно в Северна България през изследвания период, а са концентрирани основно в една част от Добруджа.

Фигура 29. Височина на полета при белия щъркел по време на есенната миграция 2011 г.

Миграционни потоци

Основното направление на прелитащите бели щъркели в източната част на изследвания район - в Добруджа (морския бряг до наблюдателната точка при село Браничево) е север – юг. В Лудогорието (наблюдателни точки Писанец и Острово) основното направление на миграцията е на югоизток. През Дунавската равнина птиците предпочитат посоките на изток (Брестовица, Галиче и Разград), югоизток (при Ореш), и юг (Брестовица, Брегаре и Сливата). В района на Сливница (Софийското поле) основната част от белите щъркели са преминали в посока юг.

Използване на района за стационариране и нощуване от реещи птици

Основните нощувки на бели щъркели, установени по време на полевите проучвания на есенната миграция през 2011 г. са в района на селата Пленимир, Генерал Колево и Царевец в района на наблюдателната точка Пленимир, но също така и в района на наблюдателните точки Гешаново, Браничево, Галиче и Брегаре. В допълнение е събрана информация за установени нощувки в Добруджа, в района на селата Захари Стояново, Одърци и Долина, в района на град Добрич, край пътя Добрич – Стожер, южно от град Добрич. Събрана е информация за нощувки на бели щъркели в района на сметището на град Варна при село Вълген (ЗЗ „Батова“) и в района на село Петров Дол в близост до Автомагистрала Хемус (ЗЗ „Провадийско-Роякско плато“).

Радарно проучване на миграцията

Ято от 117 бели щъркела, регистрирани от радара на 18.8.2011 г.

